

СУ „ Св. Климент Охридски“

СТАНОВИЩЕ

за дисертацията на Димитър Георгиев Чернаков

на тема:

„НЕКРОПОЛИТЕ НА КУЛТУРЕН КОМПЛЕКС

КОДЖАДЕРМЕН – ГУМЕЛНИЦА – КАРАНОВО VI”

(научен ръководител – доц. д-р Петя Георгиева)

от

Доц. д-р Мария Гюрова,

НАИМ-БАН, Секция за праистория

Предложеният за обсъждане труд е посветен на една от най-предизвикателните, атрактивни, но и спекулативни теми в праисторията и това само по себе си го превръща в начинание с рисков оттенък. Дисертацията се състои от три тома – текстово тяло от 262 комп. стр. и два каталога (375 стр. общо), в които целият обработен материал е много старателно и осмислено представен и отлично илюстриран. Каталогите съдържат 343 каталожни единици, от които 106 гробни комплекса в селища и съответно – 237 такива извън селища. Цитираната литература се състои от 111 заглавия на кирилица и 87 – на латиница, с обяснимо силно присъствие на ползваната литература на румънски език.

Трудът отговаря на нормативно заложените критерии за такъв вид научна разработка. Основната текстова част е с ясна и издържана структура. Съдържа общо 9 части, сред които въведение, 5 основни глави (от които първата е посветена на състоянието на проучванията по темата), заключение, използвана литература и приложения. Последните съдържат 25 фигури, илюстриращи обекти в нашата страна (20), в Румъния (3), както и две съставни фигури с 8 диаграми за компаративни анализи между некрополи по полово-възрастов признак на погребаните.

Въведението представя целите и задачите на изследването (реалистично и разбираемо дефинирани), използваните методи,

териториалния и хронологичен обхват на работата, както и акцент върху някои терминологични проблеми.

Общото впечатление от труда е, че той се опира на достатъчно солидна и репрезентативна емпирична основа, всички налични и достъпни данни са добросъвестно и грижливо обработени и са представени детайлно в два каталога, всяка от позициите на които съдържа 16 параметъра за дескриптивно представяне, вкл. и изображение. Илюстративният материал е на високо професионално ниво. Каталогите не обременяват основния текст, но го допълват съществено и като база-данни са отворена система за последващо развиване и обогатяване.

Прочитът на основния текст внушава убеждението, че авторът познава в тънкости материала, с който оперира и се опитва се да го представи методически и интерпретативно релевантно. За отбелязване е познаването на литературата и вникването в нейните достойнства и недостатъци. Към масива информация за обекти от България е присъединен корпус информация за обекти в Мунтения и Северна Добруджа, базиран на критично вчитане в румънската литература.

Основните глави в дисертационния труд са 3-6, които съдържат представяне на обектите, географско-топографска характеристика и връзка между некрополите и свързаните с тях селища. По направения обзор на местоположението на некрополите от КГК VI са направени адекватни заключения в края на четвърта глава (стр. 84). Анализът на интрамурални гробове (глава пета) логично завършва с интересни наблюдения и разсъждения в контекста на полемиката норма или отклонение са този тип гробни свидетелства (стр. 117-119). Особено информативна е шеста глава, съдържаща принципите на каталогизиране на данните, както и обобщена информация за гробните съоръжения, компонентите на инвентара и скелетните останки в проучваните обекти. Неясно за мен е защо тази част е озаглавена „Гробове и ситуации без скелетни човешки останки извън селища”, при положение, че третира и гробове с човешки останки. Неясен ми е и механизмът за обособяване на кодовете в типологизацията на гробовете със скелетни останки.

В зависимост от наличната изворова база се наблюдава известен дисбаланс при представянето на отделните обекти, но авторът умело използва статистически данни и информативни таблици и диаграми,

които дават възможност за интересни корелативни констатации и изводи върху изследваните обекти. Цялата събрана емпирична база и систематизирано-схематичното ѝ представяне ще са от голяма полза за бъдещи сравнителни анализи на данни/зависимости и закономерности на гробните комплекси от емблематичните некрополи Дуранкулак (халколитната секвенция) и Варна (след публикуването му) и некрополите от разглеждания културен комплекс Коджадермен–Гумелница–Караново VI.

Заклучението съдържа синтез на авторовите наблюдения и анализи. Засегнати и допълнително осветлени са спорни проблеми по темата, коригирани са погрешни клишета (напр. за разположението на некрополите спрямо селищата), предоставени са обилни данни за последваща дискусия и теоретични разработки, свързани с реконструкцията на погребалните практики и на социалната организация на обществото през халколита.

За отбелязване са адекватно представените и съществени приноси на докторанта и публикациите му по темата (10 на брой).

Авторефератът представя адекватно и балансирано съдържанието, акцентите и заключенията в дисертацията, но има известно разминаване в названията и номерирането на основните части (главите) в изложението, което е могло да се избегне. Друг проблем на изследването като цяло е разточителната на места многословност, която обременява изказа и стила на автора и затормозява читателския прочит.

В заключение смятам, че въпреки някои езикови и стилистични слабости, а също – правописни и технически грешки, предлаганата дисертация отговаря на всички изисквания по действащия ЗРНСРБ и са налице необходимите и сериозни основания да препоръчам на уважаемата комисия да присъди на Димитър Георгиев Чернаков образователната и научна степен „доктор”.

07.05.2018 г.

Доц. д-р Мария Гюрова